

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Глушко О.В.

студент;

Буяло Т.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ХІМІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Хімія як природнича наука є частиною духовної і матеріальної культури людства, а хімічна освіта – невід’ємною складовою загальної культури особистості. Хімічні знання створюють підґрунтя реалістичного ставлення до навколишнього світу, в якому значне місце посідає взаємодія людини і речовини, сприяють розкриттю таємниць живого через пізнання процесів життєдіяльності організмів на молекулярному рівні [3].

Проте, з позицій компетентнісного та ресурсного підходу до навчання, хімія є лише засобом розвитку здатностей учня. Також у свідомості людей сформувалася думка, що хімія виключно шкодить довкіллю і здоров’ю людини. Часто учителю так і не вдається пояснити учням важливість хімічних знань у житті. Для подолання хемофобії, створенню позитивної атмосфери на уроках хімії, розвитку компетентностей спілкування державною та іноземною мовами, математичної, у природничих науках та технологіях, умінню учитися протягом життя, ініціативності та підприємливості, соціальної грамотності, на нашу думку, сприяє ігрова діяльність школярів [1].

Ігрова діяльність сприяє духовному і фізичному звільненню, зняттю напруги, посиленню відчуття радості від подолання певних труднощів, перешкод. Під час гри людина відчуває насолоду від вільного прояву своїх здібностей.

Проблема ігрової діяльності школярів досить широко висвітлена у психолого-педагогічній літературі. Взаємозв'язок ігри та навчання, навчальний характер ігор та використання ігрових методів як основи активного навчання вивчали Є.В. Платонов, О.М. Смолкін, Ю.О. Шаронов та ін. Різним аспектам вивчення гри як форми, що має певний зміст, присвячені праці П.В. Баранова, А.О. Вербицького, В.С. Дудченко, В.В. Сазонова. [5]

У працях Л.О. Венгер, Д.Б. Менжерицької, Є.М. Мінська, Б.П. Нікітіна, О.Ю. Приходько, О.Я. Савченко, О.Е. Селецької, А.М. Тютюнникова, Д.М. Узнадзе, В.Д. Шарко висвітлені різні аспекти використання ігор в освітньому процесі сучасних закладах загальної середньої освіти.

Ігрові методи є ефективними і характеризуються наявністю ігрових моделей об'єкта, процесу або діяльності; активізацією мислення й поведінки учня; високим ступенем задіяності в навчальному процесі; обов'язковістю взаємодії учнів між собою та вчителем; емоційністю і творчим характером заняття; самостійністю учнів у прийнятті рішення; їх бажанням набути умінь і навичок за відносно короткий термін.

Ігрові методи багатопланові, і кожен з них у той чи інший спосіб сприяє виробленню певної навички. З огляду на це виокремлюють ігри-вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри [2].

Головною метою навчальних ігор є уміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю.

З метою виявлення інтересу учнів до дидактичних ігор на уроках хімії нами було проведено анкетування учнів 7-9 класів на базі Спеціалізованої школи I-III ступенів №301 імені Ярослава Мудрого міста Києва під час проходження виробничої педагогічної практики.

Аналіз відповідей учнів 7 і 8 класів дав підставу зробити висновок, що більшість учнів мають бажання грати ігри на уроках хімії. Також прослідковується тенденція, що досить мало ігрових методів застосовується на уроках.

З даних анкетування можна зробити висновок, що учні 9 класу не так потребують ігри на уроках хімії, як учні 7 і 8 класів. Проте дев'ятикласникам подобається грати в ігри на інших уроках.

Аналіз анкет дозволив висловити припущення, що ігри на уроках хімії сприяють розвитку інтересу до вивчення предмету і найбільш ефективні у 7 і 8 класах.

Для учнів 7 класу до уроків теми «Початкові хімічні поняття» ми розробили методичні рекомендації щодо впровадження ігрових методів навчання на різних етапах уроку. Найчастіше ігри можуть використовувати на етапі узагальнення і систематизації знань та на етапі перевірки домашнього завдання. Іноді ігрову навчальну діяльність застосовуємо на етапі вивчення нового матеріалу.

Наприклад, до уроку «Хімічні елементи, їхні назви і символи. Поняття про Періодичну систему хімічних елементів Д.І. Менделєєва» учням пропонуються наступні ігри:

1) «Хто більше?». Учні можуть грати індивідуально або групами. Потрібно скласти найбільше назв хімічних елементів із запропонованих літер: о, а, і, и, у, н, р, ц, й, к, т, л, ь, х, м.

2) «Переможний крок». Учасники гри, ступаючи крок, повинні назвати хімічний елемент. Переможе той, хто зробить більше кроків.

До уроку з теми «Маса атома. Відносна атомна маса» школярам пропонуємо гру «Ланцюжок». Учитель готує картки, на яких позначені символи різних хімічних елементів. Учні працюють групами. Кожна група обирає картку (картки покладені чистою стороною до учнів). На дошці зображується план, за яким учні по одному називають характеристики певного елемента: 1) назва хімічного елемента; 2) як зображується символ цього елемента; 3) вимова символу; 4) відносна атомна маса; 5) номер періоду, де знаходиться елемент; 6) номер групи. Далі береться інша картка. Хто з учасників дає невірну відповідь – вибуває з гри.

До уроку з теми «Багатоманітність речовин. Прості та складні речовини. Метали й неметали» учням пропонується наступний ігровий прийом. Розділитися на групи (до 4 осіб), уважно і швидко

опрацювати текст параграфа підручника і на листку написати 10 питань, що починаються словом «Чому». Далі учні обмінюються листками і відповідають на питання іншої групи. При такій грі учитель може окремо оцінити якість складених учнями питань та правильність відповідей. Оцінювання можна також зробити учням.

Отже, можемо зробити наступні висновки: ігри, організовані вчителем у процесі навчально-пізнавальної діяльності учнів, сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, оскільки сприяють розвитку мотиваційного компонента до вивчення хімії. Окрім того, ігрові методи розвивають творчі здібності, навички організації сумісної діяльності, що тісно пов'язане із формуванням і розвитком предметних і ключових компетентностей.

Гра залучає до активної роботи на уроці кожного учня. Використання ігрових методів дозволяє вирішити проблему сумісності в одному класі учнів з різними темпераментами.

Список використаних джерел:

1. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>.
2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи. URL: https://pidruchniki.com/70107/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli.
3. ХІМІЯ. 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html>.
4. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект. / Посібник для учителів та студентів / В.Д. Шарко. – К.: СПД А.М. Богданова. В-60 «Фенікс», 2006. – 220 с.
5. Ясточкіна І.А. Особливості ігрової діяльності в системі соціально-педагогічної роботи / І.А. Ясточкіна, Г.С. Заплатинська. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19254/1/Yastochkina.pdf>.